

“村超”引流 侗歌回响 “Cenh Caoh”Yidx Luh Al Gaeml Huh Huh

□ 吴蔚

以“村超”为龙头的贵州“村字号”品牌矩阵正全面崛起,“村超”“村BA”“村T”“村晚”,一系列扎根乡土的活动不仅点燃了基层体育热情,更成为激活乡村文化、深化文旅融合的强劲引擎。

在黔东南苗族侗族自治州榕江县,“村超”的哨声不仅吹响了足球场,更唤醒了村寨的文化记忆。距离赛场不远的寨麻镇宰荡侗寨,成为游客寻访侗族大歌的热门目的地。

“看完足球赛,就来听歌。”这已成为许多游客的新习惯。宰荡侗寨几乎人人会唱侗族大歌。这种被誉为“天籁之音”的多声部无伴奏合唱,所承载和传递的是一个民族的生活方式、社会结构、人伦礼俗、智慧精髓等至关重要的文化信息。村民杨焕珍介绍,如今只要有游客寻歌,她在微信群里喊一声,或通过喇叭通知,半小时就能在鼓楼聚集起50位身着盛装的歌队成员。

文化的传承在这里生生不息。国家级非遗代表性项目侗族大歌国家级代表性传承人胡官美40余年如一日,传授了1000多名后辈。她的女儿杨秀珠、儿媳杨焕珍也都是知名歌手,曾参与组成“蝉之歌组合”唱响央视并远赴欧洲演出。为更好传承侗族大歌,杨秀珠甚至努力学习侗文,用侗文记录下三本珍贵的歌词。年近古稀之年的胡官美每周还固定两天去镇上学校义务授课,看

到学生勤奋肯学,便打心眼里开心。从“村超”赛场到侗歌鼓楼,榕江正让网络的流量转化为文化的留量。游客们在此不仅看到比赛的精彩,更听到了民族史诗的吟唱,感受到了贵州乡村的幸福模样。

Aol“Cenh Caoh”weex gaos, Guil Jul“Cenh Zih Haoh”jagc piex paic xunv daengl nyangx ngangx,“Cenh Caoh”“Cenh BA”“Cenh T”“Cenh Wanx”, maenv miac sangp nyaoh senl xaih jagc hoc dongl naih hoc dongl jav, gueec laot deic senl gaeml xaih miul nyenc daol eiv qigt que,dax quc jagc reec qenc naih di-angs douch, naengl jangx soh legc deic senl xaih wenc fap,wenc liix daengl abs gaic yaengt gaic yaeml.

Nyaoh Qeenc Dongh Nanc Ny-enc Miul Nyenc Gaeml Zil Zil Zouh Yongc Jangh Xeenl, soh piidp piidp“Cenh Caoh” gueec laot xup naenv zuc quoc cangc , naengl deic yac mangv senl xaih nyenh daol wenc fap aov wedt liop . Xaih Mags Zentl Xaih Dangel Senl Xos egs quoc cangc eis yais, biinv wemp nyenc map nuv quoc yuh bail qingk al soh laox gaeml diih il jagc senl eiv.

“Nuv wemp zuc quoc biix saip, suh map qingk al.” Naih xih jangx oil nyenc map nuv quoc diih xic gonl meik. Xaih Dangel Senl Xos mungx mungx wox dos al laox. Nyenc gungc gaenx dos nyenc xih soh pangp nyenc soh taemk eis yongh ads is bac map banx, douch bus sint weex “soh menl dih” al naih, maoh dabs luih map nyimp duh luih map diih jingv il jagc mienc zuc weex nup dah nyanl maenl,weex nup sags wagx,we-ex nup weex nyenc,diuic diux longc xepi maenv naih maenv jav. Nyenc aox xaih Yangc Honp Zenh baov, xic naih six yuv lis egt map qingk al, maoh nyaoh weih xenp qenc il sint, meec xih aol lax bah sint, eis yongh mangv xaos sic xuh lis gaos al 50 mungx suit xenp kebp kebp jumt touk dees louc dos al.

Al gaeml nyaoh naih saemp eeus dos saemp meenh eis duv. Fuc Gonh Mix jangx al laox gaeml gueec jah jic feih yic dail biao xenp conc cenc ny-enc, maoh 40 dah nyinc eev il maenl laot yangh, eeus lis 1000 dah lagx. Lagx miengs maoh Yangc Xiul Zuh,lax liat maoh Yangc Honp Zenh buh qit weex sangh al, mieengc nyinc unv ny-

imp banx abs wemp “gaos al lemc leen-gh” nyaoh Yangh Sil dos mungl guanl, naengl dos touk Ngouh Zuh. Wil liaox deic al gaeml naengl lail lail conc luih, maoh songk gav deic leec gaeml xoc wox, aol leec gaeml jil lis samp bens jegc sinc al gaeml. Fuc Gonh Mix ny-enc diih il weex il pangp maoh mix gix naengl bail dange yot Xaih Mags eeus al, naengl meec yuv sinc, nuv touk lagx yot haengt aol al yagp aol soh maoh suh lis longc kuamp.

Dah “Cenh Caoh” zuc quoc cangc touk dees louc dos al gaeml, Yongc Jangh eev douv wangx loc liuuc liangl biinv wemp wenc fap deic nyaoh liangl. Egt map weex lamt naih gueec laot lis nuv zuc quoc biix saip naih nagl kaenk, naengl lis qingk gaeml miul gax xius xangc soh al, qingk touk Guil Jul senl yangp dogc lis diih ags yangh diih nyanl maenl lail dah.

(来源:天眼新闻 翻译:石倩 译审:潘永荣)

双语新闻

汉文·侗文对照

文学欣赏

浪淘沙(其八)

Denf Hsat Bongx Eb Niel(Laib Yai)

莫道谗言如浪深 Xud hmat hveb khongt nas eb niel
莫言迁客似沙沉 Xud hot khat naix liek hsat mongl
千淘万漉虽辛苦 Gal wal diub eb hsangb bat bil
吹尽狂沙始到金 Jent hlieb hsat yux jemb leit bil

【汉文·苗文(中部方言)对照 文:刘禹锡 翻译:姜冰冰 译审:张成】

春

Ngihsaamlngwad

绿色的火焰在草上摇曳
他渴求着拥抱你,花朵
反抗着土地,花朵伸出来
当暖风吹来烦恼,或者欢乐
如果你是醒了,推开窗子
看这满园的欲望多么美丽
蓝天下,为永远的谜蛊惑着的
是我们二十岁的紧闭的肉体
一如那泥土做成的鸟的歌
你们被点燃,卷曲又卷曲,却无处
皈依
呵,光,影,声,色,都已经赤裸
痛苦着,等待伸入新的组合

Biulfiz gaais log qyus genz nyal bilbeangs
Deel niamh goodt mengz, jiangswal
Weiq jaangl rihnaamh, wal iadt osmal
Xez rumzrauc bos haec saml nyaau, meacleaz saml aangs
Bihnauz mengz noonz bail, ndeengl dulmbongx haail
Neeh yiangh meangh riml sianl deel xauhndil jazziz
Lac mbenl bigtlog, deg gaais byaangz nausnaus naauh deel
Deengl ndaanglnoh habt manh gaais ngihxib bil bozrauz
Lumc deeus weanl duezrog gaais naamh gueh banz deel
Hocslud deg deemc dez, goc ies daaus goc, damxxih meil lix
jiez qyus
He, roongh, ngauz, hingl, sagt,duy rengz os ies bai
Hochamz,xac iadt bail xaelmos

【汉文·布依文对照 文:穆旦 翻译:周洪秀 译审:王正直】

可怜姑娘

姑娘长十二 比那市田那
婆家要吉日 万那市田那
阿爸放了口 3- 兀牛兀那
放树造柜子 万那市田那
姑娘不想嫁 万那市田那
阿爸放了口 万那市田那
不嫁不由女 田那市田那
是一种可怜 以那那那那
没有可怜的 那那市田那

姑娘长十二 比那市田那
婆家要吉日 万那市田那
阿妈放了口 万那市田那
织麻有缝衣 万那市田那
姑娘不想嫁 万那市田那
阿妈放了口 万那市田那
不嫁不由女 田那市田那
是两种可怜 以那那那那
没有可怜的 那那市田那

姑娘长十二 比那市田那
婆家要吉日 万那市田那
哥哥放了口 万那市田那
割树做箱子 3- 兀牛兀那
姑娘不想嫁 万那市田那
哥哥放了口 万那市田那
不嫁不由女 田那市田那
是三种可怜 以那那那那
没有可怜的 那那市田那

【汉文·彝文对照 整理、翻译:李梅 译审:罗德显】

从摩阳山到钻天坡,中间隔个“九尺大弯”,转弯抹角,走起来转得头晕。如果把它牵伸,这段路起码有七八十里长。因此,不清楚从何时起,这里就有这样一首山歌:

摩阳山,钻天坡,
站在对面把话说,
二人要想握个手,
天亮走齐太阳落。

在钻天坡半坡上,有个寨子,住着五六十户人家,全靠开荒种茶子和打猎为生,住岩洞,睡草窝,风来风扫地,月来月点灯。一家人只有一条裤子,哪个出门哪个穿,日子真是苦得到头了。

这里不但山高土瘦,更困难的是没有水,附近几十里的庄上人都说:“养女愿嫁远方汉,不要嫁到九尺弯。”“九尺弯生得恶,渴死没水喝。去云南的人,情愿多走几百里路,也不从九尺大弯经过。”

那年初春,红军来到了九尺大弯,看不见一间房子,见老百姓都住崖洞,就在树林里露营。

红军走了一天,路上连水也没弄到一口喝,又渴又饿,找来很多木柴,架起烙锅准备烧水煮饭。可是,去挑水的战士,却挑了些空桶回来。炊事员一问,才知道这里用水很困难:只有一个岩缝滴水,像细麻线般一点点,半天多滴一滴,接满一挑,要等多少时间呢?红军人又多,岂不是大家都没水喝吗?

战士们渴得眼睛发红,嘴唇起了果子泡;炊事员心似火烧,守着个干锅,十个脚趾头都抓紧了;牲口又不听招呼,渴得直叫。

红军首长知道了,急忙找当地几个老人商量。老人们摇头,有的说:“我们活到六七十岁,也不过才洗六七十次脚,都是每年夏天山水冲来,才敢用水。红军同志,你们怎么到我们这个地方来?”有的说:“红军是为我们老百姓打江山的,找不到水给红军喝,怎么成呢?”一个个心如火燎,但是也想不出一办法来。

红军首长听了,一时忘记部队的困难,反而关心起老百姓来,就叫几个老人引路,带着一队战士到出水处去看,果然,半天才滴一滴水出来。红军首长想:云贵高原,山高水低,岩缝是冷天也出水,说不定哪里阴有阴河,就用耳朵贴近石崖探听,觉得里面“哗哗”响个不停,不禁叫道:“有水!”站在旁边的战士们也用耳朵贴着崖壁听:“对,里面真的有水!”几个老人呆住了,望着红军首长说:“同志,你们怎么知道里面有水?”这时红军首长就把自己的想法讲了出来,并且说:“老大爷,从明天起,你们天天都可以有水洗脚了。”

红军首长说完,马上把兵工调来,挥动钢钎铁锤,开山炸崖。到了半夜“轰”的一声,火花四射,如同打了一个炸雷,崖壁上炸开一个牛圈一样大的洞口,一股黄桶桶的水“哗哗”从里面喷涌出来,顺着九尺大弯流下山槽,冲起白浦浦的浪花,流成一条大河。

军营里顿时响起一片歌声和欢笑声,震动山谷。河边喝水、洗脸、饮马的人,牵成长长的两行;有的人喝了水以后,用竹筒、用水壶装得满满的,打算带着走过前面的火山关。

不久,红军饭也煮好了,红军战士们请寨上的人们吃饭,大家同红军吃了顿欢乐饭。吃完饭,升起大火,讲革

红山泉 Gux Dlex Lab

命道理,摆家常,摆到天亮都舍不得分开。

天亮后,红军就走了。从那时起,九尺大弯不但喝水不困难,而且山山岭岭都变了样,梯土变成了梯田。这股山泉是红军开的,老百姓就给它取名叫“红山泉”,并且编了下面一首新山歌来永远纪念红军:

红山泉,源头长,
红军恩情胜爹娘;
清泉天天都在滴,
千秋万载放红光。

Duax Mob Yangx Drongb zos Ndaot Ndox Bil, ndruab ndrangb ghuak muax lob “Juax Chib Naf Hangd”, njet daox nghel hangd, draod mol draod lol, mol uat lob doub hout maob njol. Yaos muab nil jangb njangx, yangd ged nad yuad muax xangt yif jout lil . Uat nad, zhit bou duax touk dus lol, haod nad douf muax ib rangx zox uat nad hot das:

Mob Yangx Drongb, Ndaot Ndox Bil.
Sheud nyaob dis id haik douf lol,
Aob dol sangd yuad duax duad del,
Yat duax gangx ndox zos Zhouk ndox.

Nyaob Ndaot Ndox Bil ib ndan-egt, muax ib lob raol, nyaob muax zhib drouf jout yif nemb, duaf cix duab yaos njeuk deb jaos jex tab ndouk ngaixx dluat hnob nyongs. Nyaob khaod zhuat, but nyangb led, juat duax juat nzheux, hlit duax hlit jit. Ib yif nemb zhos muax ib lob dril, dol dus deuf drongx mol dus hnangd, hnob nyongs dluat dek ab shab hend.

Haod nad zhit yaos daox shab deb nzous, genf chuab lek yaos zhit muax dlex, daos ndex daos ghangb aob bib jout lil ged hmongb raol lek nemb doub haik:“Yos ncaik yat ghuat drouf qeut dleb nemb, zhit ghuat Juax Chib Naf hangd lol uat nenx.” “Juax Chib Naf Hangd deb qeut nangx nyaob, khaud duax zhit muax dlex houk.” Mol lol Yunx Nanx lek ne-nb, nggaf ndout mol aob bib buat lil ged, lal zhit dluat Juax Chib Naf Hangd.

Muax ib xongt ndox chab, Hon-gx Junb duax zos Juax Chib Naf Hangd, zhit bof ib lob zhed nyaob haod dus, zhos bof duaf cix doub nyaob khaod zhuat, douf nyaob houd

got rongd shot ib hmaot.

Dob draos mol leuf ib hnob, nyaob shout ged dlex lal zhit dout ib lol houk, youf khaud dlex youf chaib blangb, ntrad dout hend ndout lek deul, muab yal cif lil rongt drouf deul trouf dlex uat juas. Had gas, mol gud dlex lek dob draos,zhit dout gud dout dlex draod lol. Uat juas lek dob draos ib nos, let bouv yaos haod nad dlex nangx ntrad hend; zhos muax ib lob khaod zhuat ndros ib mit nzhih dlex, suk hluat mangx hluat nduas ib yangf mit, haod lex let ndros ib ndros, jos bod aob lob tongb, yat daol haod lex jaix nyongs! Dob draos lek nemb youf ndout, yaos yat khaud duax nemb mad? Dob draos khaud dek khaod muas lab zhuas, deud njoux uat hlud peud, uat juas lek dob draos uat shab jis bleul, rod dout lob yal khaud, gouf lob ndid deud dout nzhab jend leuf; zhax cod youf zhit nongs lol, zhit guangd gaod dlex nangx ntrad zhit nangx ntrad, khaud uat nghaod gheul.

Dol zhud draos bouf leuf, gad shait mol ntrad aob bib dol ab lol duax nos. Dex ab lol doub jot hout, muax lek haik das:“Bib nyaob zos drouf jout yangt jout xongt, let nzuaud dluat drouf jout xangt jout ras deut, doub yaos cuat xongt ndox shod muax dlex nangx lol, let gangd uat nad. Hongx junb tongx zhif, mix uat jangl duax bib lob deb qeut nad?” Muax lek haik das:“Ndox yof Hon-gx junb yaos wef bib duaf cix uat nof lek, ntrad zhit dout dlex bob nil nbaox houk, uat jangl yat dout nit?” Ib nbaox shab suk drous deul pid ib yangf, had gal lal sangd zhit dout ib lob rongt zox jit lol.

Dol zhud draos nongs dangl, ib njuat douf hnaod ghangb buf duif lek dlex nof, draod hlob shab dex dob ghangb nemb, uat nad douf hot aob bib dol ab lol jaox ged, xix ib nbaox dob draos mol shaib dlex ndros lek qeut.Bof dout dangs hnob let ndros ib ndros. Dol zhud draos sangd: Yunx Guef deb qeut daox shab, daox shab dlex lal shab, khaod zhuat ndox Zhoux lal zeux ndros dlex, zhit bouf ndruba ndrangb yaos zhit yaos muax ib dol dlex? Douf muab khaod nzhex zhos dout pangb zhuat nongs, hnaod houd zhuat muax ib dol dlex “huax

huax huax” uat ndraod nbluad, douf hot das:“Muax dlex ” Sheud nyaob ib shangb lek dob draos lal muab kha-od nzhex nzas dout pangb zhuat nongs: “ Yaos das, houd ib muax dol dlex ab das!” Aob bib dol ab lol dout ib drangs, nzhat muas nzhes nuaf dout dol zhud draos, das: “Ton g x zhif, mix uat jangl bouf houd id muax dlex nid?” Touk nad dol zhud draos douf muab nyal lek zox jit haik khat nil nbaox, hax haik: “Ab lol, duax jat gil lol, mix nax hnob doub muax dlex nzuaud deut leuf del.”

Dol zhud draos haik dangl, shait nzhih muab dob draos hot duax, keuk dout gangb qanb tab ghuk hlout, zous reb zhongt zhuat. Zos dangs hmaot “hongb” lek ib shuab, hlud deul jit ghab muas, suk dout sob nteit ib sh-uaob, lob khaod zhuat id deus leuf ib lob naf khaod suk lob nguax nyox ib yangf, ib zox suk lob tongb dlangx ib yangf lek dlex “huax huax huax” du-ax houd id nbout deuf lol, zaox Juax Chib Naf Hangd ndul nghel hangd, ndul chex ib zox naf dlex.

Zhed draos houd id soud nzas , hot ngoux uat luas ncait,shuab nqangt dluat dex drongb dex hangd. Ndol dlex houk dlex, nzuaud muas, jangb nenl houk dlex lek nemb, paix uat aob gangb nded nded lek; daof ghangb muax dlex houk del, let keuk drangx xongb tab toud dlex ndruba bod bod lek, sangd muab drik dout toud dluat daof ndex lek drongb deul.

Dluat dangl ib njuat, hongx junb lal uat rongt juas leuf, hot houd raol lek nemb duax naox juas, nemb khaud tab hongx junb naox leuf ib blual luas ncait lek juas. Naox dangl juas, douf drouf ib beus deul, muax lek nemb haik gex min g f daof lil, muax lek nemb haik qeut ab shab, haik zos gangx ndox doub zhit sangd faib kab.

Gangx ndox dangl, hongx junb doub mol leuf. Duax touk id lol, Juax Chib Naf Hangd houk dlex zhit nangx del, juax drongb juax hangd doub zat leuf, deb khaud bad lenl zat bangd lax. Dol dlex nad yaos hongx junb kheb lek, dob ghangb nemb doub tab nil drik nbit uat “Gux Dlex Lab”, hax shout dout ib rangx zox uat dlangb hmaob drouf hongb junb:

Gux Dlex Lab, dlex nded nduat,
Hongx junb zax nzis hlob dluat naf.
Dlex nchab hnob hnob ndul yox yenl,
Cab nax buat xongt jit nzhaik zhat.

红军故事

汉文·苗文(西部方言)对照

(选自《红军在贵州的故事》 翻译:陈琴 译审:罗兴贵)